



تأسیس اولین وزارت خارجه ایران در زمان فتحعلیشاه قاجار 1237 ق

سابقه فعالیت وزارت امور خارجه ایران به دو قرن می‌رسد. تا پایان قرن 18 میلادی، امور مربوط به روابط خارجی ایران توسط رجالی اداره می‌شد که عمدتاً در دربار مستقر بودند...

سابقه فعالیت وزارت امور خارجه ایران به دو قرن می‌رسد. تا پایان قرن 18 میلادی، امور مربوط به روابط خارجی ایران توسط رجالی اداره می‌شد که عمدتاً در دربار مستقر بودند و کشور، چیزی به نام وزارت خارجه نداشت. اما از ابتدای قرن نوزدهم که انتصاب سفیرای ایران در کشورهای خارجی و یا پذیرش سفیران خارجی در ایران آغاز شد، کثرت امور مربوط به سیاست خارجی و نمایندگان سیاسی متعددی که از سوی دولتهای بیگانه وارد ایران می‌شدند، سبب شد که دولت ایران به فکر تأسیس وزارتخانه جدید « امور خارجه بیافتد. از این رو فتحعلی شاه قاجار در 1809 میلادی / 1224 هـ. ق فرمان تأسیس دفتری را صادر کرد که با عنوان « امور خارجی کار مراد به نمایندگان دولتهای خارجی در ایران، دریافت نامه‌ها، مرسولات سلاطین خارجی و قرائت آنها در حضور شاه و تهیه پاسخ آنها و یا ترتیب اعزام نمایندگان ایرانی به کشورهای خارجی را بر عهده گرفت. متعاقب تشکیل این دفتر « میرزا رضاقلی خان نوائی موسوم به « منشی‌الممالک به دستور فتحعلی شاه سرپرست این دفتر شد. منشی‌الممالک که در آن زمان وزارت داخله را اداره می‌کرد، با حفظ سمت، مدت 12 سال در دربار ایران تصدی « دفتر امور خارجی را نیز بر عهده داشت. اما روابط خارجی ایران تنها در اعزام نمایندگان ایرانی به خارج و یا پذیرفتن نمایندگان خارجی در ایران خلاصه نمی‌شد و حضور ایران در صحنه روابط بین‌المللی و ضرورت مواجهه با تحولات جهان ایجاب می‌کرد که قانون تصمیم‌گیری‌های ایران در عرصه سیاست خارجی فراتر از یک دفتر تحت پوشش دربار باشد. از این رو در اکتبر 1821 م / 1237 هـ. ق فتحعلی‌شاه رسماً دستور تأسیس وزارت امور خارجه ایران را صادر کرد. این وزارتخانه تأسیس شد و « میرزا عبدالوهاب خان نشاط اصفهانی به عنوان اولین وزیر خارجه ایران منصوب گردید.